

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotikuntalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Johdanto

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotikuntalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi kotikuntalaki, jolla kumottaisiin vuonna 1994 voimaan tullut kotikuntalaki. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annettua lakia sekä useita muita lakeja, joissa viitataan henkilön kotikuntaan.

Tausta

Kotikuntalaissa säädetään henkilön kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan määräytymisestä. Kotikuntalain muutostarpeita keväällä 2020 selvittänyt hanketyöryhmä ehdotti loppuraportissaan kotikuntalain kokonaisuudistusta. Kotikuntalaki on säädetty lähes 30 vuotta sitten ja siihen on sittemmin tehty lukuisia muutoksia. Kotikuntalakiin tai henkilön kotikuntaan on viittauksia lukuisissa muissa laeissa ja asetuksissa. Kotikuntalain muuttamisella voi siten olla vaikutuksia useiden eri hallinnonalojen toimintaan. Siksi luonnos hallituksen esitykseksi on laadittu poikkihallinnollisessa säädöshankkeessa, jossa olivat edustettuina kotikuntalain soveltamisen kannalta keskeisten ministeriöiden ja virastojen sekä Kuntaliiton ja Hyvil Oy:n edustajat.

Tavoitteet

Uudessa kotikuntalaissa säädettäisiin Suomessa vakinaisesti asuvien ihmisten kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan määräytymisestä nykyistä täsmällisemmin. Esityksellä pyritään edistämään sitä, että väestötietojärjestelmään tehtävät ihmisten kotikuntaa ja asuinpaikkaa koskevat merkinnät ovat ajantasaisia ja vastaavat mahdollisimman pitkälti tosiasiallista asumista, jotta muut viranomaiset voivat omassa ratkaisutoiminnassaan luottaa niihin. Uudessa laissa otettaisiin myös huomioon ne muutokset, joita muussa lainsäädännössä, oikeuskäytännössä ja yhteiskunnassa on tapahtunut voimassa olevan lain säätämisen jälkeen. Lisäksi uudessa laissa täsmennettäisiin niitä edellytyksiä, joiden perusteella ulkomaiden kansalaiset voivat saada Suomessa kotikunnan. Laissa olisivat myös säännökset menettelystä, jonka mukaisesti ulkomaalaiselle tehty kotikuntamerkintä voitaisiin

poistaa väestötietojärjestelmästä, jos hän ei enää täytä kotikunnan saamiselle asetettuja edellytyksiä.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunnot pyydetään antamaan lausuntopalvelu.fi:ssä. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse. Lausuntoja voivat antaa muutkin kuin jakelussa mainitut

Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivuilta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausuntopalvelu.om@gov.fi.

Kaikki lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä.

Samanaikaisesti tämän lausuntokierroksen kanssa on myös otakantaa.fi-sivustolla käynnissä kysely uuden kotikuntalain sisällöstä. Kysely on tarkoitettu erityisesti yksittäisille kansalaisille, ja siinä voi ottaa kantaa siihen, miten hyvin kotikunnan ja asuinpaikan määräytyminen sekä muuttoilmoitusten tekeminen tällä hetkellä vastaavat ihmisten tarpeita ja toiveita ja miten niitä tulisi kehittää uudessa kotikuntalaissa.

Aikataulu

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 20.10.2023.

Valmistelijat

Lisätietoja valtiovarainministeriössä antavat:

Hallitusneuvos Ville Koponen, etunimi.sukunimi(at)gov.fi, p. 02955 30504
Erityisasiantuntija Marja Liukko, etunimi.sukunimi(at)gov.fi, p. 02955 30090

Linkit

<https://vm.fi/hanke?tunnus=VM125:00/2021> - Linkki hankkeeseen valtioneuvoston hankeikkunassa

<https://vm.fi/sv/projekt?tunnus=VM125:00/2021> - Länk till projektet på statsrådets webbplats

<https://www.otakantaa.fi/fi/hankkeet/921/> - Kysely Otakantaa.fi:ssä

<https://www.otakantaa.fi/sv/hankkeet/921/> - Enkät på Dinåskt.fi

Liitteet:

[HE luonnos kotikuntalaki.pdf](#) - Esitysluonnos

Jakelu:

Ahvenanmaan valtionvirasto
Alajärven kaupunki
Alavieskan kunta
Alavuden kaupunki
Asikkalan kunta
Askolan kunta
Auran kunta
Brändö kommun
Digi- ja väestötietovirasto
Eckerö kommun
Eduskunnan oikeusasiamies
Enonkosken kunta
Enontekiön kunta
Espoon kaupunki
Etelä-Karjalan hyvinvointialue
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
Etelä-Savon hyvinvointialue
Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Eurajoen kunta
Euran kunta
Evangelisluterilainen kirkko
Evijärven kunta
Fingo
Finströms kommun
Forssan kaupunki
Föglö kommun
Geta kommun
Haapajärven kaupunki
Haapaveden kaupunki
Hailuodon kunta
Halsuan kunta
Haminan kaupunki
Hammarlands kommun
Hangon kaupunki
Hankasalmen kunta
Harjavallan kaupunki
Hartolan kunta
Hattulan kunta
Hausjärven kunta
Heinolan kaupunki
Heinäveden kunta
Helsingin kaupunki
Hirvensalmen kunta
Hollolan kunta
Huittisten kaupunki
Humppilan kunta

HUS-yhtymä
Hyrynsalmen kunta
Hyvil Oy
Hyvinkään kaupunki
Hämeenkyrön kunta
Hämeenlinnan kaupunki
Ihmisoikeuskeskus
Ilmannon kunta
Ilmajoen kaupunki
Ilmannon kunta
Ilomantsin kunta
Imatran kaupunki
Inarin kunta
Inkoon kunta
Isojoen kunta
Isokyrön kunta
Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
Janakkalan kunta
Joensuun kaupunki
Jokioisten kunta
Jomala kommun
Joroisten kunta
Joutsan kunta
Juuan kunta
Juupajoen kunta
Juvan kunta
Jyväskylän kaupunki
Jämijärven kunta
Jämsän kaupunki
Järvenpään kaupunki
Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Kaarinan kaupunki
Kaavin kunta
Kainuun hyvinvointialue
Kajaanin kaupunki
Kalajoen kaupunki
Kangasalan kunta
Kangasniemen kunta
Kankaanpään kaupunki
Kannonkosken kunta
Kannuksen kaupunki
Kanta-Hämeen hyvinvointialue
Karijoen kunta
Karkkilan kaupunki
Karstulan kunta
Karvian kunta
Kaskisten kaupunki
Kauhajoen kaupunki

Kauhavan kaupunki
Kauniaisten kaupunki
Kaustisen kunta
Keiteleen kunta
Kela
Kemijärven kaupunki
Kemin kaupunki
Keminmaan kunta
Kemiönsaaren kunta
Kempeleen kunta
Keravan kaupunki
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Keski-Suomen hyvinvointialue
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
Keuruun kaupunki
Kihniön kunta
Kinnulan kunta
Kirkkonummen kunta
Kiteen kaupunki
Kittilän kunta
Kiuruveden kaupunki
Kivijärven kunta
Kokemäen kaupunki
Kokkolan kaupunki
Kolarin kunta
Konneveden kunta
Kontiolahden kunta
Korkein hallinto-oikeus
Korsnäs kommun
Kosken TI kunta
Kotkan kaupunki
Kouvolan kaupunki
Kristiinankaupungin kaupunki
Kruunupyyn kunta
Kuhmoisten kunta
Kuhmon kaupunki
Kumlinge kommun
Kuopion kaupunki
Kuortaneen kunta
Kurikan kaupunki
Kustavin kunta
Kuusamon kaupunki
Kymenlaakson hyvinvointialue
Kyyjärven kunta
Kärkölän kunta
Kärsämäen kunta
Kökars kommun
Lahden kaupunki
Laihian kunta
Laitilan kaupunki
Lapin hyvinvointialue

Lapinjärven kunta
Lapinlahden kunta
Lappajärven kunta
Lappeenrannan kaupunki
Lapsiasiavaltuutettu
Lapuan kaupunki
Laukaan kunta
Lemin kunta
Lemlands kommun
Lempäälän kunta
Leppävirran kunta
Lestijärven kunta
Liedon kaupunki
Lieksan kaupunki
Liikenne- ja viestintäministeriö
Limingan kunta
Liperin kunta
Lohjan kaupunki
Loimaan kaupunki
Lopen kunta
Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Loviisan kaupunki
Luhangan kunta
Lumijoen kunta
Lumparlands kommun
Luodon kunta
Luumäen kunta
Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Maa- ja metsätalousministeriö
Maahanmuuttovirasto
Maalahden kunta
Mariehamns stad
Marttilan kunta
Maskun kunta
Merijärven kunta
Merikarvian kunta
Miehikkälän kunta
Mikkelin kaupunki
Muhoksen kunta
Multian kunta
Muonion kunta
Mustasaaren kunta
Muuramen kunta
Mynämäen kunta
Myrskylän kunta
Mäntsälän kunta
Mänttä-Vilppulan kaupunki
Mäntyharjun kunta
Naantalin kaupunki
Nakkilan kunta

Nivalan kaupunki
Nokian kaupunki
Nousiaisten kunta
Nurmeksen kaupunki
Nurmijärven kunta
Närpiön kaupunki
Oikeusministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Orimattilan kaupunki
Oripään kunta
Oriveden kaupunki
Ortodoksinen kirkko
Oulaisten kaupunki
Oulun kaupunki
Outokummun kaupunki
Padasjoen kunta
Paimion kaupunki
Pakolaisneuvonta ry
Paltamon kunta
Paraisten kaupunki
Parikkalan kunta
Parkanon kaupunki
Pedersören kunta
Pelkosenniemen kunta
Pellon kunta
Perhon kunta
Pertunmaan kunta
Petäjäveden kunta
Pieksämäen kaupunki
Pielaveden kunta
Pietarsaaren kaupunki
Pihtiputaan kunta
Pirkanmaan hyvinvointialue
Pirkkalan kunta
Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Savon hyvinvointialue
Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Polvijärven kunta
Pomarkun kunta
Porin kaupunki
Pornaisten kunta
Porvoon kaupunki
Posion kunta
Posti Group Oyj
Pudasjärven kaupunki
Pukkilan kunta
Punkalaitumen kunta
Puolangan kunta
Puolustusministeriö

Puumalan kunta
Pyhtään kunta
Pyhäjoen kunta
Pyhäjärven kaupunki
Pyhännän kunta
Pyhärannan kunta
Päijät-Hämeen hyvinvointialue
Pälkäneen kunta
Pöytyän kunta
Raahen kaupunki
Raaseporin kaupunki
Raision kaupunki
Rantasalmen kunta
Ranuan kunta
Rauman kaupunki
Rautalammin kunta
Rautavaaran kunta
Rautjärven kunta
Reisjärven kunta
Riihimäen kaupunki
Rikosseuraamuslaitos
Ristijärven kunta
Rovaniemen kaupunki
Ruokolahden kunta
Ruoveden kunta
Ruskon kunta
Rääkkylän kunta
Saarijärven kaupunki
Sallan kunta
Salon kaupunki
Saltviks kommun
Sastamalan kaupunki
Satakunnan hyvinvointialue
Sauvon kunta
Savitaipaleen kunta
Savonlinnan kaupunki
Savukosken kunta
Seinäjoen kaupunki
Sievin kunta
Siikaisten kunta
Siikajoen kunta
Siikalatvan kunta
Siilinjärven kunta
Siirtolaisuusinstituutti
Simon kunta
Sipoon kunta
Sisäministeriö
Siuntion kunta
Sodankylän kunta
Soinin kunta
Someron kaupunki

Sonkajärven kunta
Sosiaali- ja terveysministeriö
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
Sotkamon kunta
Sottunga kommun
Sulkavan kunta
Sunds kommun
Suomen Kuntaliitto ry
Suomi-Seura ry/ulkosuomalaisparlamentti
Suomussalmen kunta
Suonenjoen kaupunki
Sysmän kunta
Säkylän kunta
Taipalsaaren kunta
Taivalkosken kunta
Taivassalon kunta
Tammelan kunta
Tampereen kaupunki
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Tervolan kunta
Tervon kunta
Teuvan kunta
Tietosuojavaltuutettu
Tilastokeskus
Tohmajärven kunta
Toholammin kunta
Toivakan kunta
Tornion kaupunki
Turun kaupunki
Tuusniemen kunta
Tuusulan kunta
Tyrnävän kunta
Työ- ja elinkeinoministeriö
Ulkoministeriö
Ulvilan kaupunki
Urjalan kunta
Utajärven kunta
Utsjoen kunta
Uudenkaarlepyyn kaupunki
Uudenkaupungin kaupunki
Uuraisten kunta
Vaalalan kunta
Vaasan kaupunki
Valkeakosken kaupunki
Valtioneuvoston kanslia
Valtioneuvoston oikeuskansleri
Vammaisfoorumi ry
Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE
Vanhusasiavaltuutettu
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Vantaan kaupunki

Varkauden kaupunki
Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Vehmaan kunta
Verohallinto
Vesannon kunta
Vesilahden kunta
Vetelin kunta
Vieremän kunta
Vihdin kunta
Viitasaaren kaupunki
Vimpelin kunta
Virolahden kunta
Virtain kaupunki
Vårdö kommun
Vöyrin kunta
Yhdenvertaisuusvaltuutettu
Ylitornion kunta
Ylivieskan kaupunki
Ylöjärven kaupunki
Ympäristöministeriö
Ypäjän kunta
Åland Post Ab
Ålands kommunförbund
Ålands landskapsregering
Ähtärin kaupunki
Äänekosken kaupunki

Lausunnonantajan lausunto

1. Näkemyksenne ihmisten kotikunnan, asuinpaikan ja väestökirjanpitokunnan määräytymistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 3, 8, 9, 11 ja 25 §)

Sääntelyn selkeyttäminen kotikunnan määräytymiseksi on hyvä. Samoin asuinpaikan määräytyminen on kaivannut selkeyttä. Ehdotukset ovat kannatettavia. Erityisen hyvää esityksessä on se, että henkilön omalle käsitykselle annetaan arvoa, jos käytössä on useampia asuntoja eri paikkakunnilla.

2. Näkemyksenne kotikunnan ja asuinpaikan muuttumista koskevista poikkeuksista (uuden kotikuntalain 10 §)

Poikkeukset ovat kannatettavia.

3. Näkemyksenne ulkomaalaisten kotikunnan saamisedellytysten tarkentamista ja kotikunnan menettämistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 4–7 ja 17 §)

Sääntely selkeyttää vallitsevaa tilannetta.

4. Näkemyksenne muuttoilmoitusten tekemistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 12–14 §)

Ehdotuksessa on riittävällä tavalla huomioitu muuttajan ilmoitusvelvollisuus, sisältö ja erityistilanteet.

5. Näkemyksenne muuttoilmoitusten käsittelyä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 15–21 §)

On hyvä, että muuttoilmoitusten vastaanottaminen mahdollistetaan sopimus pohjaisesti myös muille viranomaisahoille kuin digi- ja väestövirastolle. Erityistilanteet ovat aina ongelmallisia mm. henkilön oikeusturvan näkökulmasta. Oikeusturvanäkökulma on ehdotuksessa huomioitu hallintopäätöksen tekovelvoitteella ja tähän kohdistuvalla muutoksenhakuoikeudella.

6. Näkemyksenne väestötietojärjestelmästä ja Digi- väestötietoviraston varmennepalveluista annettuun lakiin sekä muihin lakeihin ehdotetuista muutoksista

Ei kommentoitavaa.

7. Esitysluonnoksessa on kuvattu lakiehdotusten keskeiset vaikutukset (jakso 4.2). Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, täydennettävä tai tarkennettava?

Esityksessä käsitellään varsin kattavasti lakiehdotuksen vaikutuksia.

8. Esitysluonnoksessa on kuvattu vaihtoehtoisia toteuttamistapoja (jakso 5.1). Olisiko jokin näistä toteutustavoista perustellumpi kuin esityksessä ehdotettu malli?

Monipaikkaisuuden huomioiminen kotikuntalaissa olisi ollut monen pienen paikkakunnan toiveena. Monessa kunnassa, kuten Taipalsaarella, on paljon vapaa-ajan asutusta ja etätöitä tekeviä, joiden verotulot olisivat tervetulleita kunnan talouteen. Tämä lakiehdotus ei tuo asiaan muutosta aiempaan. Esityksen perusteluissa asia tuodaan kyllä hyvin esille ja mihin perustuslaillisiin ongelmiin tällaisessa muutoksessa törmätään.

9. Muut kommentit esitysluonnoksesta

Kaiken kaikkiaan lakiehdotus selkeyttää nykyistä tilannetta ja on tavoitteidensa mukainen. Ehdotuksessa on arvioitu kiitettävällä laajuudella sen vaikutuksia.

Pitkäniemi Jani
Valtiovarainministeriö

Koponen Ville
Valtiovarainministeriö